

Міністерство освіти і науки України

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19

Тел. 430-02-60, 430-43-90

e-mail: nenc@nenc.gov.ua

13.08.2014 р. № 130

Методичні матеріали до серпневих педагогічних конференцій в позашкільних навчальних закладах

Роль позашкільних закладів в системі освіти України закріплена в нормативно–правових документах: Законі України «Про освіту», Законі України «Про позашкільну освіту», Законі України «Про охорону дитинства», «Положенні про позашкільний навчальний заклад», «Національній доктрині розвитку освіти», «Державній цільовій соціальній програмі розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року».

Серпневі конференції 2014 року мають визначити актуальні завдання щодо розвитку освіти у вашому регіоні, скерувати педагогічну спільноту до реалізації ціннісних пріоритетів особистості, суспільства, держави, області.

У рамках серпневих конференцій у багатьох районах та містах проводяться: прийом у педагогічну сім'ю молодого покоління, вшанування ветеранів педагогічної праці, відзначення учительських династій, презентація досвіду переможців Всеукраїнського конкурсу «Учитель року», підбиття підсумків огляду на кращу підготовку позашкільних закладів до нового навчального року.

В умовах оновлення системи освіти України еколого–натуралістичні центри розробляють та впроваджують в педагогічну практику інноваційні методики та технології розвитку творчих здібностей учнівської молоді.

Методи виховання — способи взаємопов'язаної діяльності вихователів та вихованців, спрямованої на формування у дітей та молоді морально-етичних принципів. У педагогічній практиці позашкільних закладів використовуються такі способи впливу на свідомість вихованців як роз'яснення, бесіда, лекція, цикл лекцій, диспут, привчання, доручення, змагання, покарання, заохочення.

Особливою організаційною формою виховання є колектив. Колектив – це група людей, об'єднаних спільною метою і соціально значущою діяльністю. Так, у громадській сфері виникли громади, сходи, козацькі круги, родини; у виробничо–економічній сфері – бригади, трудові об'єднання, кооперативи; у суспільно–політичній сфері – гуртки, спілки, фонди, партії, громадські організації; у культурно–спортивній сфері – клуби, гуртки, товариства, команди, агітбригади.

Виховна технологія – це система науково обґрунтованих прийомів та методик, що сприяють встановленню таких відносин між суб'єктами педагогічного процесу, за яких досягається основна мета – залучення вихованців до загальнолюдських цінностей.

Виховна технологія включає такі компоненти: діагностика, цілеспрямовання, проектування, конструювання, організація, діяльність, контроль і управління.

У методичній літературі іноді трапляються антитези щодо технологізації виховання, твердження про несумісність цього особистісно-орієнтованого творчого процесу із технікою, стандартом, автоматизацією. На це можна відповісти, що поки технологія не створена, панує індивідуальна майстерність, проте рано чи пізно вона поступається місцем «колективній майстерності», концентрованим вираженням якої є психолого-педагогічна технологія. Використання технологій скорочує шлях до виховної мети, економить час і ресурси.

Перспективним напрямом діяльності позашкільних закладів є соціальне партнерство. Соціальне партнерство у сфері позашкільної освіти – це особливий тип рівноправних соціально–трудова відносин, притаманних ринковій економіці, що забезпечує оптимальний баланс соціальних потреб різних верств населення.

Основою соціального партнерства у сфері позашкільної освіти є організація взаємовигідного співробітництва колективів установ позашкільної освіти з навчальними установами інших типів, а також науково–дослідницькими установами.

Підготовку майбутніх фахівців в умовах позашкільних закладів у площині соціального партнерства необхідно організувати на таких засадах:

- компетентісно–орієнтованого підходу, що забезпечує сталий характер процесу налагодження соціального партнерства;
- принципу наступності, як фактору проектованої взаємодії установ позашкільної освіти з профільними підприємствами;
- налагодження довірливих відносин позашкільних установ з потенційними соціальними партнерами;
- створення мотивації педагогічних колективів на вивчення соціального замовлення, врахування стратегічних інтересів соціальних партнерів, підвищення їх конкурентоспроможності шляхом збільшення обсягу та якості позашкільних освітніх послуг;
- координація компонентів взаємодіючих педагогічних систем щодо цілей, змісту, методів навчання, напрямів діяльності викладачів, школярів і студентів;
- вироблення спрямованості педагогічних колективів на кінцевий результат – забезпечення високої якості підготовки випускників позашкільних закладів та їх конкурентоспроможності на професійному просторі.

Освітні потреби населення ростуть, підвищується число претендентів на здобуття вищої, спеціальної, позашкільної освіти. У відповідь на це збільшується розгалуженість мережі освітніх установ різного типу, розвивається інфраструктура освіти, форми управління, методичні служби; зміцнюється кадрова база, оновлюється зміст і методи освіти, посилюються орієнтири на індивідуальні запити і можливості дистанційного навчання.

Позашкільний заклад є унікальним освітнім простором, в рамках якого, з одного боку, завершується виконання суспільством його обов'язкової функції з формування соціально–адаптованої особистості, з іншого боку, реально відбувається трансформація домінуючої освітньої парадигми з переважною

трансляцією системи стереотипних компетенцій на створення умов для формування творчих особистісних компетенцій.

Належне фінансування позашкільної освіти має сприйматися державою не як витрати, а як інвестиція в її майбутнє процвітання. Особливо перспективним є інвестування у підтримку обдарованої молоді, адже українська молодь – це ключовий стратегічний ресурс держави. Ефективна державна молодіжна політика має забезпечувати професійну конкурентоспроможність молоді на ринку праці.

Суттєвим недоліком вітчизняної освітньої системи полягає в тому, що навчальні заклади надають послуги, орієнтовані на потреби проміжного, а не кінцевого споживача – роботодавця. В Україні кількість вищих навчальних закладів I–IV рівнів перевищує 800. Для порівняння: у Німеччині, де кількість студентів приблизно дорівнює їх кількості в Україні, діють 110 університетів і технічних університетів й 220 університетів прикладних наук та коледжів. У Швейцарії діють лише 12 університетів та 7 навчальних закладів технічного профілю. Серед офіційно зареєстрованих безробітних в Україні частка молоді становить понад 40%. Така статистика ще раз підтверджує дисбаланс існуючої пропозиції молодих фахівців і попиту з боку роботодавця на вітчизняний продукт освітньої системи. Тому навчальним закладам, у томі числі – позашкільним, слід переходити до іншої бізнес-моделі функціонування, в якій споживачами освітніх послуг є потенційні роботодавці.

2014/2015 навчальний рік розпочнеться з Першого уроку «Україна – єдина країна». Логічним продовженням теми єдності народу України та цілісності її території буде розмова про мужність і героїзм в ім'я свободи, незалежності та демократичного розвитку нашої держави.

У зв'язку з цим, Міністерство освіти і науки України рекомендує у навчальних закладах спланувати цикл уроків мужності, які стануть фундаментом формування у дітей та молоді сучасної національної ідентичності на кращих прикладах мужності і звитяги, виявлених нинішніми захисниками Батьківщини, на героїці сучасної боротьби за незалежність і цілісність.

Також МОН України спільно з Міністерством оборони України розпочинає Всеукраїнську акцію «Лист пораненому». Запрошуємо всіх бажаючих підтримати військовослужбовців, які отримали поранення внаслідок виконання бойових завдань в рамках проведення заходів антитерористичної операції та знаходяться на лікуванні, проходять реабілітацію у військових медичних закладах Міністерства оборони України.

У новому навчальному році організація педагогічного процесу в творчих учнівських об'єднаннях здійснюється за трьома рівнями: початковим, основним, вищим.

Навчання проводиться за типовими програмами: «Програми гуртків з біології, екології, сільського господарства для загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів» (2001 рік), «Програми для творчих учнівських об'єднань позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладів», (2004 рік), «Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль» (2013 рік).

Класифікація програм подана в додатках.

Радимо уважно опрацювати нормативні документи, рекомендації, листи Міністерства освіти і науки України щодо початку нового навчального року.

Варто звернути особливу увагу на такі документи.

1. *Про навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів та структуру 2014/2015 навчального року* (Лист Міністерства освіти і науки України від 11.06.2014 № 1/9-303). Міністерство рекомендує навчальні заняття організувати за семестровою системою: I семестр - з 1 вересня до 26 (27 для шкіл, які працюють за шестиденним робочим тижнем) грудня, II семестр – з 12 січня до 29 (30) травня. Канікули рекомендовано провести в такі терміни: осінні з 27 жовтня до 2 листопада, зимові з 29 грудня до 11 січня, весняні з 23 до 29 березня.

2. *Про проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад і турнірів з навчальних предметів у 2014/2015 навчальному році* (Наказ МОН № 918 від 08.08.14 року). Забезпечити проведення Всеукраїнських учнівських олімпіад з української мови та літератури, іноземних мов (англійської, німецької, французької), історії, математики, біології, географії, астрономії, фізики, хімії, екології, інформатики: I етап – у жовтні 2014 року, II етап – у листопаді-грудні 2014 року, III етап – у січні-лютому 2015 року.

3. *Про методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2014/2015 навчальному році* (Лист Міністерства освіти і науки від 25.07.2014 № 1/9-376). 2014-2015 навчальний рік припадає на період боротьби України з російською агресією, тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. З огляду на виклики, які постали перед країною, педагогічним працівникам необхідно внести корективи у практику виховної роботи та захисту прав дітей шкільного віку. Педагоги і психологи можуть зробити багато для того, щоб заспокоїти учнів і допомогти їм адекватно ставитися до подій. Постійний контакт із вчителями та друзями допоможе дітям відновити відчуття безпеки. У такі часи відданість, співчуття та навички вчителя стають особливо важливими та потрібними. Дорослим необхідно бути завжди готовими до діалогу зі своїми учнями - вони повинні відчувати, що вчителі готові їх вислухати, допомогти проаналізувати відчуття та досвід.

4. *Про проведення Першого уроку у 2014/2015 н. р.* (Лист Міністерства освіти і науки від 01.08.2014 № 1/9-388). Суспільно-політична ситуація та події останніх місяців, окупація Російською Федерацією Криму, збройні акції російських терористів у східних регіонах України обумовили тему Першого уроку 2014/2015 навчального року – «Україна – єдина країна». Метою Першого уроку є формування в учнів розуміння єдності й цілісності України, її багатонаціонального народу як національної ідеї розвитку вільної, незалежної, демократичної та заможної держави.

5. *Про проведення Уроків мужності* (Лист Міністерства освіти і науки №1/9-412 від 13.08.2014). 2014/2015 навчальний рік розпочнеться з Першого уроку «Україна – єдина країна». Логічним продовженням теми єдності народу України та цілісності її території буде розмова про мужність і героїзм в ім'я свободи, незалежності та демократичного розвитку нашої держави. Рекомендуємо у навчальних закладах спланувати цикл Уроків мужності, які стануть фундаментом формування у дітей та молоді сучасної національної ідентичності на кращих прикладах мужності і звитяги, виявлених нинішніми захисниками

Батьківщини, на героїці сучасної боротьби за незалежність і цілісність держави.

6. *Про особливу відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників* (Лист Міністерства освіти і науки від 29.07.2014 № 1/9-382).

Ураховуючи складну суспільно-політичну ситуацію у країні, спричинену агресією Росії, звертаємо увагу працівників освіти на відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників за виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого культурного потенціалу народу.

7. *Методичні рекомендації щодо проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами* (Лист Міністерства освіти і науки від 30.07.2014 р. № 1/9-385).

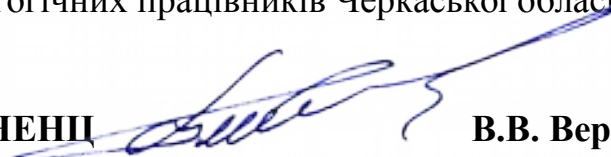
8. *Закон України "Про вищу освіту"* (Закон від 01.07.2014 № 1556-VII).

Цей Закон встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, створює умови для посилення співпраці державних органів і бізнесу з вищими навчальними закладами на принципах автономії вищих навчальних закладів, поєднання освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях.

9. *Серпневі конференції – 2014: Методичні рекомендації* / Укладачі О.В. Половенко, Л.М. Кірішко. – Кіровоград: КЗ «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського». 2014.

10. *«Україна – єдина країна: Я єсть народ, якого Правди сила ніким звойована ще не була!»: Методичні рекомендації щодо проведення Дня Знань і Першого уроку у старшій школі в 2014/15 навчальному році* / Укладач Наталія Степанова – Черкаси: Видавництво Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради, 2014.

Директор НЕНЦ

В.В. Вербицький